

den tutkimustoimintaa. Tutkimustyöllä pitäisi valaista laajoja kehityskulkuja ja osoittaa huomaamaan tärkeitä tekniikan painopistealoja. Ilman tutkimustyötä saattaa museotoiminta jäädä sisällyksettömäksi, jolloin se ajan mittaan ei voi herättää yleistä mielenkiintoa eikä virittää hedelmälliseen ajatusten vaihtoon. Tekniikan museolle kuuluu keskeisenä opetustehtävä. Eikä vain museon sisäisenä tehtävänä. Tukemalla, edistämällä ja harjoittamalla tutkimustyötä voi tekniikan museolaitos edistää tekniikan historian opetusta myös opetuslaitoksissa.

Toiminnan käytäntöä

Edellä kaavaillemaltani kasvualustalta nousee tekniikan museo-toimi ja sen tehtävä. Samoin myös Suomen Teknillisen Museo-yhdistyksen tehtävä sekä vuotuiset toimintasuunnitelmat ja tavoiteohjelmat. Tällä hetkellä päällimmäisinä on kolme toimintaluetta:

1. Jo olevien ja suunnitteilla olevien tekniikkaa esittelevien museoiden ja kokoelmien keskinäisen yhteistyön aikaansaaminen ja toiminnan vapaaehtoinen organisoiminen yhteisesti hyväksytyjen periaatteiden pohjalta. Ensimmäisenä käytännön tavoitteena on maan tekniikkaa esittelevät museot ja koelmat käsittävän esitteen julkaiseminen. Julkaisuun on jo ilmoittautunut n 50 museota ja kokoelmaa.
2. Tekniikan ja teollisuuden historian tutkimustoiminnan ja opetuksen aikaansaaminen ja kehittäminen. Tätä asiaa pohditaan vuoden 1982 Tekniikan Museopäivillä, joiden teemaksi on asetettu TEKNIikka – HISTORIA – YHTEISKUNTA.

3. Informaatiotoiminta, jonka avulla pyritään herättämään yleistä kiinnostusta tekniikan museotoimintaa kohtaan. Informaatiokanavana yhdistyksellä on käytettävissään: vuotuiset Tekniikan Museopäivät, Tekniikan Museolehti RE-SIINA, yleisoesitelmätilaisuudet, laatimansa esitteet ja opintomatkaillutoiminta. Lisäksi yhdistys pyrkii saamaan informaatiota julkisiin tiedotusvälineisiin.

V VALTAKUNNALLISET TEKNIKAN MUSEOPÄIVÄT

pidettiin 22.–23.4.1981 Helsingissä. Päiville osallistui 85 museoalan ja elinkeinoelämän henkilöä. Päivät valaisivat monipuolisesti tekniikan museoalaa ja suosittelivat Suomen teknillistä museotoimintaa kehitettäväksi

- museoiden keskinäisellä yhteistyöllä, aluksi selvittämällä kokonaisuutta esim. yhteisen esitteen avulla,
- organisoimalla museoiden toimintaa ja esittelyalueita vapaaehtoisuuden pohjalta,
- luomalla edellytyksiä tekniikan ja teollisuuden historian tutkimustoiminnalle ja opetukselle sekä
- korostamalla sitä, että tekniikka muodostaa tärkeän museoalisen kokonaisuuden kuten esim. taide ja luonnontieteet, joka edellyttää nykyistä voimakkaampaa yhteiskunnan tukea tekniikan museotoimelle.

Dipl.ing. BJARNE HULDÉN

HAR INTE TEKNIKEN ANOR?

Teknikhistorien är en humanistisk diciplin men den har mycket att ge åt teknikerna och borde läsas i samband med deras egen tekniska utbildning betonar dipl.ing. Bjarne Huldén.

Vi äro en släkt som av anor ej vet av forntida bragder och ära. Vi äga ej minnen, men i våra fjät skall framtiden guldskördar skära.

Så börjar "Polyteknikernas marsch", diktad år 1881 av polyteknikern, arkitekturstuderanden K. A. Tavaststjerna. Det var en tid i vårt land då tron på teknikens och industrialiseringens välsignelser var stor. Några år tidigare hade C. G. Estlander publicerat en programförklaring i första häftet av Finsk Tidskrift och där deklarerat att "industrialismen har en uppgift sig förelagd, vars förverkligande vi hälsa med jubel. — Ty industrialismens mål är uppenbarligen den stora och ädla tanken att förbättra massans levnadsvillkor, — välståndet, som ännu för ett halvt sekel sedan syntes ett prerogativ för en fåtalig samhällsklass, (har) blivit tillgängligt och även småningom utbredd sig i omätliga kretsar". En av förutsättningarna för denna utveckling var teknisk utbildning i hemlandet. Början gjordes i juni år 1847, då en förordning om tekniska realskolor utgavs. Om detta skrev tidskriften "Teknologen, Vetenskaplig och Industriel Ridning i Populär Syftning": "Med glädje och tacksamhet har troligen varje vän av Finlands industriella framåtskridande, — och vem är ej det — emottagit underrättelsen det Hans Kejsrerliga Majestät under den 9:de dennes allernådigtst förordnat det Tekniska Realskolor skola inrättas i Helsingfors, Åbo och Vasa. Var och en som känner till vad grad industrien i Europas flesta länder uppblomstrat ifrån den stund undervisningsanstalter av denna art inrätta-

des, inser nogsamnt betydelsen för de fosterländska näringarne av denna åtgärd". Grunden var lagd och småningom höjdes utbildningsnivån. Tekniska Realskolan i Helsingfors påbörjade sin verksamhet år 1849, blev trettio år senare Polytekniskt Institut och fick efter ytterligare nästan trettio år värdighet av Teknisk Höghskola 1908.

Då Tavaststjerna skrev sin dikt hade således Polytekniska Institutet verkat endast under två år, varför denna landets högsta tekniska läroanstalt faktiskt saknade både anor och minnen. Riktig blev även hans spådom om det framtida välståndet, såsom framgår av industrins stadigt växande produktion och sysselsättning fram till första världskrigets början. Man kan därför väl förstå att dessa polytekniska pionjärer, förvissade om sina väldiga möjligheter, med tillförsikt såg mot framtiden och föga sörjde över obefintliga traditioner. Till den frejdiga inställningen bidrog måhända också ett medvetet trots mot universitetens ärevärdiga humanistiska anor. Den ovanciterade "Teknologen" kommenterar även ett förslag enligt vilket "landets näringar skulle mest och bäst utvecklas genom inrättandet av nya lärostolar i kemien, mineralogien och mekaniken vid landets universitet; men det lättsinniga uti ett dylikt projekt har redan blivit bevisat och inses klarligen av varje tänkande. Universitet har en högre sfär för sin verksamhet, den att meddela den högsta upplysningen i allt mänskligt vetande. Att vid ett lands universitet bilda praktiska näringsidkare torde bliva lika så ogörligt som att vid en teknisk skola bilda lärda. Men må dessa praktiska skolor tacksamt upptaga och sig tillgodogöra det vetenskapens ljus, som från medelpunkten för landets bildning utströmmar".

Även om resonemanget i och för sig är riktigt, kommer man inte ifrån att en viss förmåtenhet vilar över dessa lärda i uni-

versitetens högre sfärer. Samma nedlåtande inställning levde kvar också efter det Polyteknikum blivit akademisk högskola. Fanns här något av motsättning mellan de två polerna kontemplation och handling, mellan "yogin" och "kommisarijen"? Polyteknikerna, det praktiska livets män, var inte sena att utveckla en försvarsideologi enligt vilken endast de själva dög till någonting; humanister och traditioner hade man inte mycket till övers för. Sedan dess har attityderna mildrats och vi har faktiskt numera tekniska fakulteter vid några universitet.

Det som i dag förvånar är däremot, att teknologistuderande inte lärs mera om sina många och vittförgrenade historiska rötter, vilka ju ingalunda är begränsade till den egna skolans annaler. Medicinestuderande åhör föreläsningar i läkekonstens historia, juristerna får undervisning i rättshistoria; teologer, ekonomer och statsvetare utdimitteras inte utan fackhistoriska kunskaper. Men teknikerna — ingenjörer av alla slag — skickas ut i världen med minimala insikter i teknikens historiska utveckling. Det är bara de blivande arkitekterna som läser sin historia. De har faktiskt en professur i ämnet. Och dock kunde teknikerna ha mycket att lära av sin historia. Teknikhistoria är inte, som många tror, detsamma som uppfinningarnas och maskinernas historia. Den strävar till en mera allsidig bild av den tekniska utvecklingen i socialt och ekonomiskt perspektiv. Vår värld är i dag genomsyrad av teknik, den industriella utvecklingen påverkar hela tiden samhället och omformar dess struktur, mänskorna konfronteras dagligen med teknikens sociala och ekonomiska konsekvenser. Diskussionen om den moderna teknikens välsignelser och skadeverkningar är ju en följd av denna konfrontation. I den diskussionen behövs ofta inte bara tekniska kunskaper utan även kännedom om den historiska utveckling som lett till dagens förhållanden.

Det är detta historiska perspektiv som teknikern oftast saknar. Hans historiska kunskaper är bristfälliga och han skulle därför gärna lära sig mera. Men det finns inte mycket om teknikens utveckling i de vanliga historieböckerna. Här kommer den nyare teknikhistoriska litteraturen till hjälp. Det finns redan en mängd hithörande litteratur, som kan rådfrågas. Ofta behandlas teknikens historia tillsammans med vetenskapens och det är inte alltid lyckligt. Teknikens historia sammanfaller nämligen inte med vetenskapens. Dess anor är äldre. Ända till modern tid har tekniken gått före vetenskapen, som sedan i efterhand teoretiskt kunnat bekräfta vad tekniken tidigare praktiskt presterat. Därför har vetenskapen, varmed här främst avses naturvetenskapen, tagit starka intryck av tekniska rön och framsteg. Man brukar säga att den moderna tekniken är tillämpad vetenskap. Men så har det inte varit länge. Historiskt sett har vetenskapen egentligen varit teknikens motsats: den förra har till sin natur varit aristokratisk, teoretiserande och intellektuell medan den senare åter varit plebejisk, empirisk och handlingsbetonad. Det var först från mitten av 1800-talet som dessa motpoler fann varandra. Då tog tekniken definitivt vetenskapen i sin tjänst och utvecklade på relativt kort tid de förödande effektiva teknologier, som i dag behärskar vår värld.

Teknikerna har således gamla och fina anor att åberopa och att studera. Teknikhistorien är en humanistisk disciplin och har till största delen skrivits av kunniga humanister. Den har mycket att ge åt teknikerna och borde läsas i samband med deras egen tekniska utbildning. Den direkta nyttan av sådana historiska studier skall man emellertid inte överdriva. Här gäller nog också historikern Jakob Burckhardts ord: vi studerar historia, inte så mycket för att bli kloka till en annan gång som för att bli visa för alltid.

Eikö tekniikalla ole perinteitä? — kysyy Suomen Teknillisen Museoyhdistyksen johtokunnan jäsen dipl.ins. Bjarne Huldén Hufvudstadsbladetissa 24.1.81 julkaistussa artikkelissaan.

Ajatuksia herättävässä puheenvuorossaan Huldén toteaa mm., että lääketieteen opiskelijat lukevat alansa historiaa, samoin juristit, teologit, ekonomit ja valtiotieteilijät. Mutta insinöörit lähetetään työelämään minimaalisella näkemyksellä tekniikan historiallisesta kehityksestä. Ainoastaan tulevat arkkitehdit lukevat historiaansa. Ja kuitenkin tekniikoilla olisi paljon opittavaa omasta historiastaan.

Usein tekniikan historiaa käsitellään tieteen historian yhteydessä. Se ei ole aina asialle hyväksi. Tekniikan historian alku-

perä on vanhempi. Vaikka moderni tekniikka on sovellettua tiedettä, ei näin ole ollut pitkään. Vasta 1800-luvun puolivälissä tekniikka otti ratkaisevasti tieteen palvelukseensa ja on kehittänyt suhteellisen lyhyessä ajassa niitä tehokkaita teknologioita, jotka tänään hallitsevat maailmaamme.

Teknikoilla on esitettävänä alaltaan vanhoja ja hienoja perinteitä. Tekniikan historia on humanistinen tieteenhaara, jolla on paljon annettavaa insinööreille. Sitä tulisi lukea heidän teknillisen koulutuksensa osana ja yhteydessä. Puheenvuoronsa Huldén päättää Jakob Burckhardt-sitaatiin: emme opiskele historiaa niinkään ollaksemme seuraavalla kerralla viisaita vaan tullaksemme yleensä viisaiksi.

AVUSTA RESIINAA

Avusta RESIINAA kirjoittamalla meille artikkeleita mielenkiintoisista yleistekniikan aiheista, tai miksei myös jostain erikoiskysymyksestä. Myös rautatieaiheiset artikkelit kiinnostavat toimitusta.

Toivomme artikkelien olevan kirjoitettuja koneella harvalla rivivälillä sekä varustettuja kuvilla ja kartoilla sekä tarpeellisilla piirroksilla näihin liittyvine selventävine teksteineen.

Artikkeliongelmissasi käänny toimituksen puoleen. RESIINA tarvitsee myös henkilön, joka olisi valmis hoitamaan tekniikan puolen kustantajiemme osoitteistoa. Asiasta kiinnostuneita pyydetään ottamaan yhteyttä suoraan päätoimittajaan lomien jälkeen elokuun lopulla.

TEKNIIKAN MUSEOLEHTI — RESIINA
PL 795 00101 HELSINKI 10

KIRJOJA MYYTÄVÄNÄ

RESIINAN lukijoille tarjotaan toimituksen kautta kirjoja. Kirjat ovat erittäin hyväkuntoisia ja siistejä.

Tekniska Föreningens i Finland Förhandlingar, vuosikerrat 1886—1890. Yhteensidottuna hyvissä kansissa. Hinta 250:—.

Valtion Rautatiet 1912—1937, osat I ja II. Kahtena niiteenä kovissa kangaspintaisissa harmaissa kansissa. Teoksien voidaan sanoa olevan "lukemattomat". Hinta 260:—.

Jos olet kiinnostunut yllä mainituista kirjoista, niin ota kirjeitse yhteyttä toimitukseen os. RESIINA, PL 795, 00101 HKI 10. Ensimmäisenä toimitukseen saapuneen tilauskirjeen kirjoittaja saa kirjat.